Kaapon Kaiku
I/2018

24. vuosikerta

http://www.rikantila.fi

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta **3**
Päätoimittaja vaihtuu **3**
Koulun kuulumisia **4**
Kapinasta sata vuotta **8**
Ampumarata ja sen näyttöhauta **9**
Kulkumiehistä ja sälleistä **11**
Kelkasil **14**
Kevätristikko **16**

Julkaisija: Rikantilan koulun kyläyhdistys yhteistyössä Eurajoen kunnan sivistystoimen kanssa www.rikantila.fi

Painos: n. 155 kpl

Ilmestymisajankohdat: I Maaliskuu
II Kesäkuu
III Syyskuu
IV Joulukuu

Tilaushinta kotimaahan:
10 euroa/vuosikerta

TOIMITUS

RIKANTILA:
Tauno Perkiö
Nurkintanhuva 26
27150 EURAJOKI
puh:8682602
matkapuh: 044 9802153
sähköp: tauperk@gmail.com

SAARI:
Kirsi Hassinen
Saaren kylätie 10
27150 EURAJOKI
puh: 040 5074843
sähköp: kirsi.hassinen@tvo.fi

LUTTA:
Miikka Paassilta (päätoimittaja)
Mauno Paassilta (lehden tilaukset)
Rikantilantie 25
27100 EURAJOKI
puh: 8682647
sähköp: manu47@eurajokinetti.fi

RITAVUORI:
Marja Hiltunen
Ovaskantie 24
27100 EURAJOKI
puh: 040 7170221
sähköp: hiltunen.marja@gmail.com

RIKANTILAN KOULUN KYLÄYHDISTYKSEN JOHTOKUNTA V. 2018

PUHEENJOHTAJA

Kiikola Heidi	040-7043458	Lapintie 431A	27100 Eurajoki

JÄSENET

Capri Tiia	044-2421674		
Jasu Hannele	050-4079608	Lapintie 463 B	27100 Eurajoki
Pörsti Juhani	050-0824501	Rikantilantie 79	27100 Eurajoki
Vaahensalo Maria	050-3785471	Köykäntie 271	27100 Eurajoki
Mikkola Marko	050-4102078		
Mäenpää Anna-Mari			
Hassinen Kirsi	040-5074843	Saaren kylätie 10	27150 Eurajoki

KOULU

Koulu	(02) 8682611	Rikantilantie 194	27150 Eurajoki
Kares Minna-Mari	044-3124611		

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Tervehdys kyläläisille.

”Uusi lumi vanhan surma”, josko se talvi alkaisi kohta kääntymään kevääksi. Tiaisten laulu on ainakin jo alkanut sulostuttamaan aurinkoisia päiviä.

Kuntalaisaloite Lapintien turvallisuudesta on jäänyt pyörimään kunnan tekniseen lautakuntaan. Kevään aikana asian tiimoilta on viimeinkin tulossa kokous, eli tilanteeseen on tulossa muutosta. Toivon saavamme piakkoin jotain korjausta tien turvallisuuteen.

Yhdistyksen seuraava tapahtuma tulee olemaan kaukalon purku koululla, luultavasti heti huhtikuun alussa. Toukokuussa on tiedossa tienvarsien siivousta. Tapahtumista tulee toki omat jakelunsa lähempänä ajankohtaa.

Vettä valuvien rännien ääreltä
— *Heidi Kiikola*, puheenjohtaja —

Rikantilan koulun kyläyhdistyksen alueella ilmestyvä Kaapon Kaiku -lehti kiittää Eurajoen kunnan ylintä johtoa myötämielisestä suhtautumisesta lehteä kohtaan sekä nopeasta päätöksestä, jolla lehden ilmestymisen jatko varmistettiin.

— Toimitus —

PÄÄTOIMITTAJA VAIHTUU

Koottuaan Kaapon Kaikua viimeksi kuluneet kahdeksan täyttä vuotta allekirjoittanut on luopumassa päätoimittajan tehtävästä. Työelämän vaatimukset aiheuttavat sen, etten voi tätä nykyä luvata ehtiväni lehdentekoon ehdottomasti aina täsmällisesti aikataulun mukaan, ja niinpä on parasta luovuttaa pesti jollekulle toiselle. Kaikeksi onneksi pätevää korvaajaa ei ollut tarpeen etsiä kaukaa: *Tauno Perkiö*, jolla on Kaiun toimittamisesta jo ennestään reilun vuosikymmenen verran kokemusta, palaa tämänkertaisen numeron jälkeen entiselle paikalleen. Aivan kokonaan en uskoakseni jää pois Kaiun parissa aktiivisesti puuhaavien joukosta, mutta toimenkuvaani kuuluu jatkossa ennemmin teknisluontoisen taustatuen antamista ja inspiraatiosta riippuen kukaties satunnaisesti pienten juttujen kirjoittelua kuin näkyvää istumista päätoimittajan jakkaralla.

Ensimmäinen minun kokoamani Kaapon Kaiun numero oli IV/2009, johon kirjoitin aiheeseen liittyen pienen jutun. Siinä kerroin ryhtyneeni toimitustyöhön ja lupasin asioiden pysyvän paljolti ennallaan. Ainakin

siinä suhteessa olen tosiaan ollut sanani mittainen, sillä lehden ulkomuodossa ja sisällössäkään on tuskin tapahtunut mitään radikaalia muutosta kuluneiden vuosien myötä. (Tällä kertaa on tosin toivoa, että lehti ilmestyy paitsi sähköisessä muodossa myös paperilla värillisenä, mutta siitä ansio kuuluu ennemmin kunnan parantuneelle tulostinkalustolle kuin toimitukselle.) Ainoa asia, jonka tosissani harkitsin muuttavani heti tilaisuuden tullen, oli peräti alkeelliselta näyttävä kansikuva – mutta niin vain myös se on yhä entisensä. Ehkäpä tähän saadaan tulevaisuudessa parannus, mutta minulta kuvan korvaaminen tyylikkäämmällä siis jäi valitettavasti tekemättä.

Toimittaminen itsessään on ollut kaiken kaikkiaan sujuvaa ja mukavaa puuhaa. Lehteen on aina riittänyt mielenkiintoisia ja myös hauskoja juttuja, ja ne ovat tulleet pääsääntöisesti ajoissa ja helposti käsiteltävässä muodossa toimitukseen. Jokaisesta maininnanarvoisesta ongelmasta on ollut vastuussa melko ikääntyneen tietokoneen vielä ikääntyneempi ohjelmisto, joka ei aina ole tahtonut ilman muuta suostua yhteistyöhön aivan täysin käyttäjänsä ehdoilla, mutta senkin kanssa on aina loppujen lopuksi tultu toimeen.

Toivotan paljon onnea ja menestystä Kaapon Kaiulle ja Taunolle päätoimittajan tehtävässä, sekä samalla kiitän lämpimästi kirjoittajia ja lukijoita viimeksi kuluneista vuosista. Jatkakaa samaan malliin!

— *Miikka Paassilta* —

KOULUN KUULUMISIA

Rikantilan koulun alaluokkalaiset viettivät runsaasti aikaa syyslukukaudella 2017 metsässä. Eurajoen metsästysseuran kanssa yhteistyössä perustettiin metsän eläinten ruokintapaikka Hyypänvuoren luontopolun varteen. Metsästysseura toi paikalle ruokinta-automaatin, lahjoitti riistakameran käyttöön sekä on tuonut vihanneksia talven mittaan. Oppilaat ovat säännölliset käyneet paikalla vaihtamassa kameran pattereita ja muistikorttia. Ikävä kyllä eläinhavainnot ovat olleet vähäisiä. Ainoastaan kissa ja tikka ovat päässeet kameran ikuistamiksi. Onneksi metsässä käynti on aina yhtä kiinnostavaa, ja jokainen vapaa hetki hyödynnetään metsän tutkimiseen. Raskaiden kauraämpäreiden ja omenasäkkien kantaminen on jäänyt varmasti monen oppilaan mieleen. Toivotaan, että saamme vielä kevään aikana edes pitkäkorvista kuvia, jotka selvästi ovat paikan löytäneet. Toivomme, että voimme jatkaa yhteistyötä ensi syksynä tai joku muu kunnan koulu innostuisi vastaavaan toimintaan. Lisäksi alaluokkalaiset ovat tutustuneet eläinten talvehtimistapoihin ja koulun pihalle rakenneetiin käsitöissä oikeaoppinen siilin pesä. Keväällä saamme nähdä, onko pesässä ollut asukkaita.

Rikantilan koulun alaluokkalaiset 2017–2018: vas. ylärivissä *Leevi Mikola, Hertta Karjanlahti*, *Saana Tynkkynen*, *Siiri Elo* ja *Nella Heino*; vas. alarivissä *Henry Nissilä*, *Kosti Hinno*, *Senni Kiikola*, *Taimi Hietaniemi* ja *Kai Mikkola*.

— Päivi Hinno —

Rikantilan koululaiset osallistuivat Rauman Lukon koulukiertueeseen Lapijoen koululla 12.2.2018. Lukon pelaajat, *Janne Keränen* ja *Simo-Pekka Riikola*, olivat tuomassa viestiä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista. Oppilaat saivat myös kysellä pelaajilta haluamiansa kysymyksiä. Selville saatiin mm. se, että Keränen tykkää vapaa-aikanaan ulkoilla koiran kanssa ja Riikola puolestaan pelaa mielellään Play Stationilla. Lopuksi oppilaat pääsivät pelaamaan sählyä Lukon pelaajien kanssa. Matsin jälkeen saatiin pelaajakortteja nimikirjoituksilla

varustettuina. Ja Senni Kiikola sai pelaajilta vielä erityiskehuja loistavasta maalivahtipelistä sählymatsissa! Kaikki halukkaat saivat myös vapaalippuja Lukko–HPK-otteluun, joten porukalla lähdettiin sitten maaliskuun alussa hallille kannustamaan Lukko voittoon.

Rikantilan koululla järjestettiin helmikuussa perinteiset luistelukilpailut. Mitaleita jaettiin kolmessa eri sarjassa.

0–2. lk sarja: 1. *Kai Mikkola*, 2. *Taimi Hietaniemi*, 3. *Siiri Elo*

3–6. lk tytöt: 1. *Sofia Pörsti*, 2. *Inka Sosala*, 3. *Sofia Elo*

3–6. lk pojat: 1. *Leevi Tarkki*, 2. *Ville Hassinen*, 3. *Matias Niemi*

— Minna-Mari Kares —

KAPINASTA SATA VUOTTA

Tänä talvena on paljon muisteltu tuota kansalais-, sisällis-, vapaus- tai jopa veljessodaksi mainittua, erästä historiamme synkimpää aikaa. Mummuni mun eli isän äiti silloin tällöin aikaa muisteli, mutta hän puhui poikkeuksetta kapinasta ja kapinan ajasta. Kuitenkaan hänellä itselläänkään ei ilmeisesti ollut mitään omakohtaisia muistoja mistään varsinaisista kauhuteoista.

Koska Irjanteen hautausmaalla tiedän olevan punaisten muistomerkin, jolla itsekin muistan lippukulkueen mukana jonain itsenäisyyspäivänä käyneeni, sillä täytyi kerran Porista tullessa poiketa katsomassa, onko siinä ehkä nimiä mahdollisista uhreista. Mitään nimiä ei kuitenkaan näkynyt, ja samoihin aikoihin olin lehdestä lukenut Sastamalassa virinneestä hankkeesta, jolla siellä olevaan muistomerkkiin on tarkoitus hankkia uhrien nimillä varustetut muistolaatat. Sellaisilla ajan kauheudet kyllä konkretisoituvat tuntuvasti, mikäli Sastamalan muistomerkkiin jo koottujen nimien katsotaan kuvastavan jotenkin koko maan uhrilukuja. Siinä vaiheessa kun niitä Sastamalassa on ollut koossa jo 530, Tyrväällä 216, Karkussa ja Kiikassa 90 molemmissa, Suodenniemellä 68 ja Kiikoisissa 60.

Mikäli Eurajoella vastaavaa olisi koottu, uskoisin nimilistan melkoisen lyhyeksi. Mummuni oli Sydänmaan tyttöjä, joka tuli Saaren Maijalaan piiaksi, josta kraatari *Andrellin* nuorin poika hankki aikanaan vaimon itselleen, mutta lähti sitten Amerikkaan "kultaa vuolemaan". Sai kuitenkin äkkiä tarpeekseen, palasi Suomeen ja ryhtyi Maijalan isännän kanssa tilakaupoille. Lähteenmäen soisen metsätilan pelloksi raivaaminen ei kuitenkaan kauan innostanut, mikä ei kuitenkaan *Allan Koskista* pelottanut. *Toivo Aron* muistan joskus kertoneen, että hänen ollessaan Allanin apuna peltoa raivaamassa tämä olisi laulanut Kymmenen virran maan laulua mukaillen: "Tämä maa minun mieltäni innostaa: se on Saarelta *Vihtori Virran* maa." Kun tila myöhemmin Koskisella jäi Paavo-pojan osuudeksi talosta, se tuli isälleni takaisinostotarjouksena.

Niinpä 1950-luvun alusta alkaen minäkin olen tilaan tutustunut ja sitä aikani hoidellut. Alkuvuosina isä metsästä löysi vielä Koskisen sinne punaisten ryöstöretkien pelossa (?) tekemän kellarivaraston jäännöksiä. Kun itse vasta 1960-luvulla pääsin traktorin kanssa peltotöihin, muistan miten kannoista ja ihan suurista puista ei ollut tulla loppua, ja sitten kun niistä ei enää ollut harmia, alkoi tulla kiviä. Kuitenkin tässä vaiheessa paremminkin saattaisi olettaa tilan olevan edellä mainittua laulua vastaavassa kunnossa. Siihen taas nykyiset tekijät saattavat olla enemmänkin innostusta rajoittavia.

— Matti Virta —

AMPUMARATA JA SEN NÄYTTÖHAUTA

Kun mummun ja papan kanssa ajeltiin Koivuniemestä Kirkonkylään, ihmettelin metsän mataluutta nykyisen vesitornin kohdalla. Miksi puusto oli paljon pienempää kuin muualla? Selitys oli se, että siinä on sijainnut ampumarata.

Näistä ajeluista ehti kulua yli 40 vuotta, kun viime syksynä Minun Eurajoki -Facebook-sivuilla joku otti esille 8-tien Linnamaan puolella olevan näyttöhaudan. Siitä en ollut koskaan kuullut, ja tuskin olen ainoa.

Faltun Leena kyseli neuvoja, miten sinne löytää, ja yhtenä perjantaina lähdimme katsomaan. Sitten kun näyttöhaudalla on käynyt, tuntuu hassulta, että on pyytänyt osviittaa, miten paikalle osaa.

Se on lähes suoraan vesitornin kohdalla, hakatun ja hakkaamattoman alueen rajalla. Suuaukko näkyy tässä kuvassa.

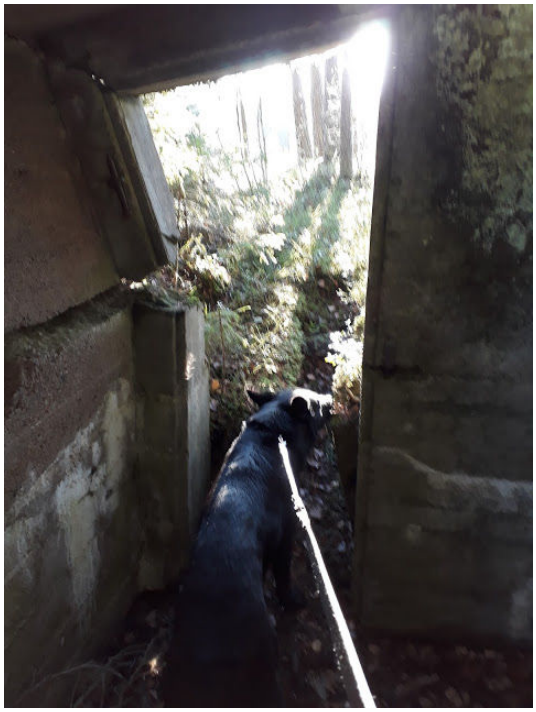

Tältä se näyttää nykyään, kun rakenteet ovat pettäneet.

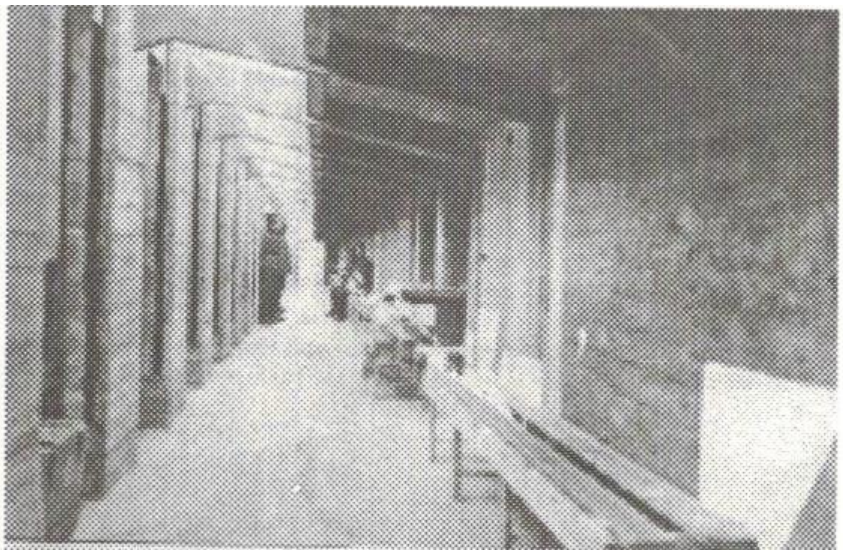

Alkuperäisessä kunnossa ennen rappiota.

Kirja *Eurajoen Suojeluskunta, Eurajoen Lotat* kertoo hankkeesta kerrotaan tähän tapaan.

21.4.1925 Vuojoki Gods AB on antanut Eurajoen suojeluskunnalle oikeuden raivata itselleen ampumaradan omistamalleen metsäalueelle Kirkonkylässä, lähellä nuorisoseuran taloa. Suojeluskunta on kiitollinen jalomieliselle lahjoittajalle avustuksesta suojeluskunnalle tärkeässä asiassa.

Rata paalutettiin välittömästi, ja se tulee olemaan 11 m leveä ja 300 m pitkä. Radan perällä on kivikkomäki, johon rakennetaan ampumavalli. Vuoden 1928 vuosikokouksessa esitettiin ja hyväksyttiin esikunnan laatima ehdotus myöntää 10.000 mk ampumaradan kuntoon laittoa varten. Seuraavana vuonna päätettiin hankkia ampumaradalle tarvittava soramäärä siten, että jokainen suojeluskunnan jäsen velvoitetaan ajamaan soraa 3 kuutiometriä tai maksamaan rahaa 30 mk. Rata valmistui käyttöön vuoden 1929 aikana.

7.6.1932 Länsi-Suomi uutisoi ampumaradasta seuraavasti: Rata, jossa on tilaa 15 taululle, on ollut käyttökunnossa jo usean vuoden ajan. Erinäiset tasoitus- ja viimeistelytyöt ovat kuitenkin jonkun verran kesken. Kuluvan kesän aikana on tarkoitus niitä jonakin sopivana hetkenä suorittaa. Radan rakentamista varten on suojeluskunta uhrannut varoja 10.000 mk. Paviljonkia ei ole, eikä sitä välttämättömästi tarvitakaan sen johdosta, että nuorisoseuran talo – – – sijaitsee aivan radan vieressä.

Kohde on niin lähellä tietä, että jos tarkoituksena on retkeillä, nauttia luonnosta tai kohottaa kuntoa, matkaa kannattaa jatkaa eteenpäin Lautkatonmaahan.

— *Marja Hiltunen* —

KULKUMIEHISTÄ JA SÄLLEISTÄ

”Kulkurin valssi” on ollut suosittu kotimainen elokuva. *Tauno Palo* näyttelee siinä paronia, joka on naamioitunut kulkuriksi, ja lisäksi elokuvassa on tietysti rakkaustarina ynnä muuta asiaan kuuluvaa, ennen kuin kulkuri paljastuu rikkaaksi ja aateliseksi kartanonomistajaksi. Vastanäyttelijä, *Ansa Ikonen*, on menossa naimisiin toisen miehen kanssa ja nakkelee niskojaan romanien ja sirkuslaisten kanssa pyörivälle Palolle, naistennaurattajalle, mutta kuten arvata saattaa, lopussa väärä henkilöllisyys paljastuu, kuumia suudelmia vaihdetaan ja onnellinen happyend koittaa, kuten Suomi-filmeissä yleensä.

Kulkurin elämä ei kuitenkaan ollut todellisuudessa niin auvoista. Moni oli jättänyt kotinsa köyhyyden, huonojen olosuhteiden tai työttömyyden takia. Jotkut olivat tehneet rikoksia tai pakenivat armeijaan joutumista. Varsinkin jälkeenpäin kulkurielämää on romantisoitu ja ehkä joku on sitä kadehtinutkin. Kirjoissa tai elokuvissa oli aina suvi ja maantiet pölisivät kuivuuttaan, kun komeat kulkurit, kiharainen hiuskiehkura otsallaan, vähäinen maallinen omaisuus nyytissä olan yli heitettynä, astelivat tietä pitkin ja ihailivat kauniita maisemia heinäseipäineen ja auringossa kimaltelevine järvenselkineen. Tienvieret kasvoivat niittyleinikkejä ja

muita kukkasia, joita sopi noukkia ja ojentaa vastaantuleville somille tytöille. Latoja riitti, ja niiden tuoksuviin heiniin kulkurit kellistivät maatalojen tyttäriä ja piikoja – tietysti aina kauniita ja sopivan kurvikkaita – poutapilvien ajelehtiessa taivaalla. Tuoreen heinän hajun saattoi melkein haistaa ja tuntea kesäisen tuulen leyhähdyksen. Asiaan kuului myös, että kulkureille tuli kränää kylän miesten kanssa, koska se kulkuriin ihastunut flikka oli tietenkin aina jonkun mielitietty, tiesipä hän itse sitä tai ei. Joka tapauksessa neitosten kunniaa puolustettiin, välillä verisestikin. Töitä tehtiin kovasti, kuten tietysti todellisuudessakin, mutta elokuvissa se sujui kuin leikki, hiki vain juoksi pullistelevien lihasten välistä, kun niitettiin viljaa tai nosteltiin heiniä seipäille.

Myös Eurajoella on nähty kulkureita, vielä sotien aikaan viimeisiä. Heistä on kuultu monenlaisia tarinoita ja ahkeria kulkumiehiä, joita kutsuttiin täälläpäin joskus sälleiksi, osattiin myös arvostaa. Esimerkiksi Eurajoen pappilassa pidettiin omaa sikaa kulkumiehiä varten ja joissakin taloissa varattiin omia petipaikkoja satunnaisia yöpyjiä varten. Lapijoen Jaakkola oli eräs paikka, jossa kulkurit viihtyivät. Siellä kulkevaiset kutsuttiin syömään saman pöydän ääreen oman väen kanssa. Jotkut jäivät taloon pitemmäksi aikaa ja tekivät töitä elantonsa eteen, jotkut jatkoivat matkaa yhden yön jälkeen.

Seuraavan tarinan on kertonut aikoinaan *Niilo Jaakkola*. Se kertoo *Ville Pörhölästä*, olympiavoittajasta, joka oli Jaakkolassa töissä 1920–30-lukujen vaihteessa. Pörhölä oli kotoisin Tornion Röytästä, Pohjanmaalta, ja hän oli ollut töissä sahateollisuudessa, mutta ilmeisesti pulavuosien johdosta lähtenyt välillä merille töihin. Sattumalta hän oli johkaantunut Rauman satamaan ja ottanut laivasta loparit, koska häntä oli pidetty yksin syypäänä laivan karilleajoon. Tästä suivaantuneena Pörhölä, luonteeltaan äkkipikainen ja jääräpäinen, vaikkakin kiltti mies, oli lähtenyt paljain jaloin, ilman lakkia ja käsineitä, astelemaan vanhaa Rauma–Pori-tietä Eurajoen suuntaan ja päättänyt poiketa Jaakkolan taloon. Talo sijaitsi aivan tien vieressä ja näytti vauraalta kulkijan silmissä. Pörhölä jäi taloon töihin koko kesäksi ja oli erittäin vikkelä ja voimakas työmies. Kooltaan Pörhölä oli myöskin huomiotaherättävän kokoinen, lähes kaksi metriä pitkä ja poikkeuksellisen lihaksikas siihen aikaan. Erityisesti hauikset olivat mahtavat. Yllään hänellä oli ollut nahkainen puku.

Vapaa-aikoinaan Pörhölä nähtiin voimistelemassa ja temppuilemassa, ja hänen ympärilleen kokoontui ihailevaa ja ihmettelevää väkeä. Välillä hän teki sillan ja pyysi miehiä seisomaan rintansa päälle; ennätys oli neljä miestä samaan aikaan. Tiedätte varmaan, millainen voimisteluliike silta on, eli vartaloa taivutetaan taakse niin pitkälle, että saadaan kämmenet maahan. Pörhölällä oli myös omituisia tapoja, joita ihmeteltiin, kuten se, että hän käveli koko kesän enimmäkseen paljain jaloin. Myös Pörhölän ruokahalua päiviteltiin laajasti. Iso mies tarvitsi tietysti paljon

polttoainetta kovaan työhön, joka sujui häneltä ripeästi. Esimerkiksi heinien ajaminen suuliin kävi niin nopeasti, että vastaanottajalla oli ongelmia saada sutatuksi edelliset heinät jonnekin, kun seuraava satsi jo tuli sisään.

Vasta jälkeen päin Jaakkolan väelle ja muillekin selvisi, mikä Pörhölä oikein oli miehiään. Hän oli olympiavoittaja, ja se tietysti oli ennen kuulumatonta maalaispitäjässä. Pörhölä oli voittanut kultaa Antwerpenin olympialaisten kuulantyönnössä vuonna 1920. Mistään mitalista mies ei kuitenkaan hiiskunut, teki vain töitään ja söi kuin hevonen. Armeija-aikana hän oli saanut kahden miehen annokset, erikoismääräyksellä, koska oli kuulunut olympiavalmennettaviin, ja se oli tietysti herättänyt kovaa kateutta.

Siitä ei ole selvyyttä, milloin Pörhölä tarkkaan ottaen kesänsä Eurajoella vietti. Joka tapauksessa hän oli silloin jo perheellinen mies, koska oli mennyt naimisiin 1922. Vuonna 1932 Pörhölä saavutti toisen mitalin, hopeaa moukarinheitossa, Los Angelesin olympialaisissa. ”Röyttän karhuna” tunnettu urheilija tiedettiin hyvin urheilua seuraavissa piireissä, ja myöhemmin, kun tiedonkulku parani radioiden ja sanomalehtien yleistyessä, saatiin tietoa Eurajoellekin. Kookas ja erikoinen mies ei ollutkaan mikään tavallinen tallaaja, vaan lukeutui sen ajan huippunimiin yleisurheilussa. Urheilu-uran jälkeen hän toimi Rovaniemen sahan toimitusjohtajana ja kilpailu-ura oli tuonut hänelle myös tunnettuja ystäviä, kuten *Paavo Nurmen*, *Tahko Pihkalan* ja jopa *Urho Kekkosen*.

Muita Jaakkolassa poikenneita sällejä oli eräs *Aarno Enola*, joka niin ikään osoittautui erinomaiseksi työmieheksi, mutta vasta vuosia myöhemmin kuultiin, että mies oli käyttänyt väärää nimeä, koska oli paennut kotoaan sotaanlähtömääräystä. Varotoimena Enola, tai oikeastaan Laviasta kotoisin ollut *Einola*, ontui kylillä käydessään, jotta ei olisi ihmetelty, miksi hän ei ollut rintamalla. Hän ei myöskään käynyt saunassa muiden miesten kanssa, ja sitä kummeksuttiin. Myöhemmin, kun Enola oli viranomaisten toimesta haettu Jaakkolasta pois, kävi ilmi, että hän oli ollut aikaisemmin merillä ja varallisuuttakin hänellä oli ollut. Rahoja ja tavaroita löytyi kätköstä Jaakkolan vintiltä, ja oletettiin, että ne olivat säästöjä merimiesajoilta. Einola ei halunnut kenenkään tietävän menneisyydestään, eikä siksi halunnut näyttää mahdollisia tatuointejaan. Työnsä hän teki erinomaisen hyvin ja luotettavasti.

Jaakkolassa poikkesi työmiesten lisäksi myös joskus joku ikäväkin vieras, kuten eräs nainen, joka toi ohikulkumatkallaan lavantaudin. Hän oli poikennut talossa ennenkin, joten oli väelle vanha tuttu. Pohjanmaalta kotoisin ollut nainen toi mukanaan karamelleja, joita kukaan ei kumminkaan ottanut, vaan karkit jäivät lojumaan ikkunalaudalle. Ilmeisesti tauti oli kulkeutunut niistä kärpästen mukana syöjien lautasille, ja tartuttanut kaikkiaan toistakymmentä ihmistä. Perheen äiti ja

eräs vieras ottivat lautasen kaapista, eivätkä sairastuneet. Osa taudin saaneista oli Jaakkolassa silloin poikenneita, mutta he eivät onneksi levittäneet tautia sen laajemmalle. Talon seinään laitettiin taudin merkiksi kilpi, jossa oli pääkallon kuva ja sen alla kaksi luuta ristissä. Onneksi kaikki sairastuneet parantuivat aikanaan, mutta kaikkiaan se vei yli kaksi kuukautta aikaa. Sitä tarina ei kerro, poikkesiko naishenkilö vielä myöhemmin Jaakkolaan ja miten tervetullut hän enää oli. Ensin ihmeteltiin kovasti, miksi kaksi henkeä säästyi taudilta, mutta paikalla useasti käyneiden lääkärien, *Heikinheimon* ja *Hj. Nordlingin* selityksenä oli, että todennäköisesti kärpäset veivät taudin pöytään valmiiksi katetuille lautasille. Näin joskus hyvää tarkoittava ele on saajalleen kohtalokas.

Kuinkahan monta ihmistä naishenkilö oli matkallaan jo tartuttanut, koska luultavasti hän kuljetti taudin lähdettä tietämättään, jos ei itse ollut vielä sairastunut.

Pääasiallisesti kulkijoista ja taloon poikkeajista oli kuitenkin iloa ja hyötyä, ja heidät otettiin vastaan ystävällisesti. Sotien jälkeen ajat muuttuivat, kun maatalous koneellistui ja teollistuminen toi muita töitä tarjolle. Ihmisten ei enää tarvinnut lähteä etsimään elantoa muualta, ja tavat muuttuivat muutenkin. Taloissa kiersi enää kulkukauppiaita, ensin jalan ja polkupyörillä, myöhemmin mopoilla ja autoilla. Kalakauppiaita, pölynimurikauppiaita, jne. kunnes heidänkin palvelunsa ajan myötä ovat käyneet tarpeettomiksi.

Ville Pörhölästä ja Eurajoen ”sälleistä” kerrotaan enemmän Kotiseutumme Eurajoki-sarjan osassa V. Siinä julkaistu *Anelma Aron* kirjoitus toimi tämän kirjoituksen lähteenä. Lisäksi Pörhölästä löytyy tietoa ja kuvia internetistä, mm. Elävän arkiston äänihaastatteluja.

— Leena Falttu —

Kelkasil

Pakane narise
potkukelka jalaste al.
Kylm viim rusotta poskpää.
Silmist valu vesi.

Äitin tasane henkitys
kuulu seljän takka.
Mennä aika faartti.

Flik kyytis kallista päätäs.
Taevas o tährei täyn.
Ja tual mollotta kuu.
Kuu o vissi tähreitte äit.
Vai olisik se isä.
Suur ja vahv se kumminki o!

Kelka vauht toppa.
Flik hyppä kyytist.
Ylämäki henkästyttä.
Lönkytellä verkalles ylös ahret.
Molema niiskutta.
O nii mahrottoma turvaline olo.

Kävellä verkalles.
Äit erel flik peräs.
Kööhän talo porssa.

Puu ova lumest vääränäs.
Met vaivihkane.
Koko mailm o verka.
Kuulu vaa kelka tasane krahin
ja pakase narskutus jalkkain al.

Tule aika pakane yäks.
Äit tiätä.
Se o nii viisas.
Ja paras kelkan kusk.

Flik loikka takas kelkka.
Vauht friska.
Tähre vilistä silmis.
Kotovalo näky jo.

Kuu naora taeval.
Kelkas istu piän,
onneline flik.

— *Kastehelm* —

KEVÄTRISTIKKO

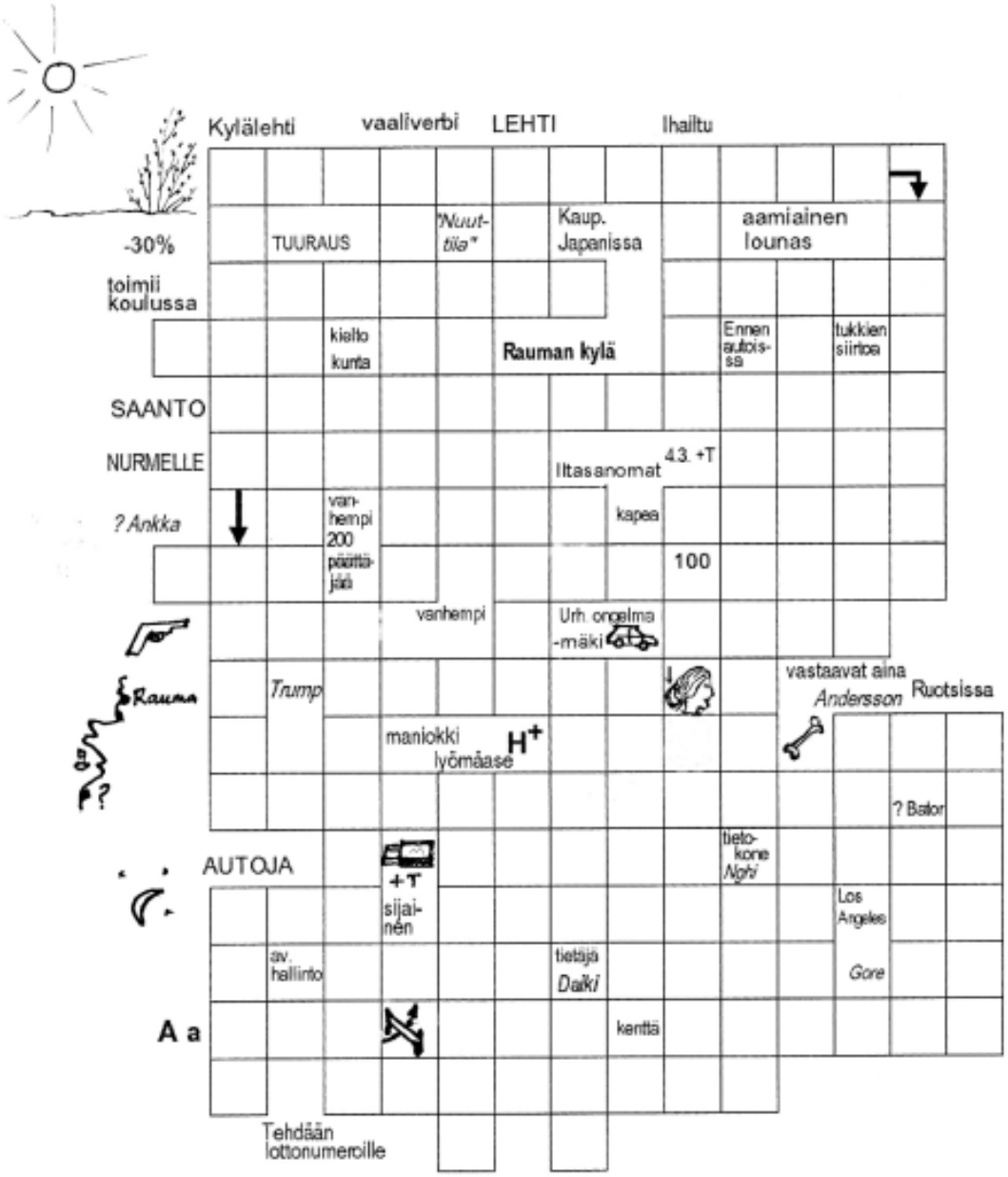

Laatinut: T. Perkiö